

КОНЦЕПТ *NEW ENGLAND*

(на матеріалі американських віршованих творів XVII ст.)

У статті аналізується концепт New England в рамках американського поетичного дискурсу XVII ст. з огляду на культурно-історичні цінності епохи пуританства.

Ключові слова: *концепт, Нова Англія, фрейм, поетичний дискурс, культурно-історичні цінності.*

В статье анализируется концепт New England в рамках американского поэтического дискурса XVII в., учитывая культурно-исторические ценности эпохи пуританства.

Ключевые слова: *концепт, Новая Англия, фрейм, поэтический дискурс, культурно-исторические ценности.*

The article analyzes the implementation and operation of the concept New England in the American poetic discourse of the XVII century from the point of view of the cultural and historical values of Puritanism.

Key words: *concept, New England, frame, poetic discourse, cultural and historical values.*

Мова як матеріальна форма закріплення мислення людини, що нерозривно пов'язана з практичною діяльністю суспільства, виражає безкінечне різноманіття умов, у яких людиною здобувались знання про світ – природні особливості народу, його суспільний уклад, історична доля та життєва практика. Саме тому **актуальність** цього дослідження зумовлена зверненням сучасної лінгвістики до дослідження способів вираження та функціонування окремих ментальних та культурних концептів англосмовної спільноти на рівні мовних засобів у рамках поетичного дискурсу.

Метою дослідження є концептуалізація топоніму *New England* у процесі вираження культурних та ментальних особливостей американського суспільства у процесі його розвитку та детальний аналіз мовних засобів його закодування на рівні поетичних віршованих творів XVII ст.

Матеріалом дослідження є віршовані твори таких американських поетів XVII ст. як А. Бредстріт, В. Бредфорда, В. Моррела, Е. Тейлора та С. Денфорга.

У процесі інтерпретації художнього твору, що, в свою чергу, є розумінням творчої субстанції автора та співтворчистію, між авторами та читачем завжди існує мова, функцією якої є поєднання індивідуального із загальнонаціональним та загальнолюдським. У цьому контексті важливою є думка В. Н. Телії про те, що мова через систему своїх значень та їх асоціацій забарвлює концептуальну модель світу в національно-культурні кольори [1: 135]. Таким чином, власне національні факти матеріальної, соціальної та духовної культури виражаються на рівні окремих мовних засобів, вибір яких, в свою чергу, залежить як від інтенцій самого автора, так і від ментально-ціннісних особливостей епохи створення поетичного твору.

Оскільки культура є своєрідною історичною пам'яттю народу, а мова зберігає її та забезпечує діалог поколінь, аналіз функціонування концепту *New England* в американських віршованих творах епохи пуританства є ключем до розуміння історії, умов існування та розвитку американського суспільства. При дослідженні функціонування зазначеного концепту в поетичному дискурсі використовується аналіз як лексико-граматичних, так і стилістичних мовних засобів, спираючись на який, дослідник інтерпретує мовне середовище, створює свої власні та розуміє повідомлення інших, а також акумулює внутрішню модель світу. Результатом цього є утворення когнітивної фреймової структури, здатної відобразити закодовані в поетичному творі культуру, цінності та знання певних епохи та суспільства. Таким чином, фрейм як схема для структурування, класифікації та інтерпретації досвіду мовної спільноти співвідноситься з певними лексичними формулами та граматичними конструкціями в рамках відповідного контексту [2: 25]. Так, в результаті нашого дослідження, присвяченого концептуалізації топоніму *New England* в рамках американського поетичного дискурсу, можна виділити такі мотиви, до яких звертаються автори при описі американського суспільства:

1. *Мотив протиставлення Старого та Нового Світів.* Формування нової нації відбувалось на перетині європейського та незвіданого раніше світів, легенд, привезених із собою, та міфів, створених на новому континенті. Американська нація, держава, культура та література зокрема, виростили з європейських традицій, проте їх становлення та розвиток залежали від нових умов існування. Саме тому Америка є протилежністю Старого Світу, що проглядається на мовному рівні у поетичних віршованих творах, що виступають синтезом загальнонаціональної культури та особистих інтенцій автора.

Так, зазначений мотив знаходить своє відображення у вірші А. Бредстріт «*Dialogue between Old England and New England*». Наведемо його уривок:

New England:

*Alas, dear Mother, fairest Queen and best,
With honour, wealth, and peace happy and blest,
What ails thee hang the head, and cross thine arms,
And sit i' the dust to sigh these sad alarms?..*

Old England:

*Before I tell the effect I'll shew the cause,
Which are my sins – the breach of sacred Laws;
Idolatry, supplanter of a Nation,
With foolish superstitious adoration,
Are lik'd and countenanc'd by men of might,
The Gospel is trod down and hath no right.
Church Offices are sold and bought for gain
That Pope had hope to find Rome here again...*

New England:

*To all you've said, sad mother, I assent.
Your fearful sins great cause there's to lament.
Pray, in plain terms, what is your present grief?
Then let's join heads and hands for your relief...*

В рамках цього твору Британія виступає матір'ю нового світу (*dear Mother*), чиєю рідною донькою є Америка, а також втіленням таких традиційних для англосмовної спільноти цінностей як справедлива влада (*fairest Queen*), честь (*honour*), багатство (*wealth*), мир (*peace*), щастя та Боже благословення (*happy and blest*). Проте важливим у цьому контексті є протиставлення зазначених цінностей та існуючого на той момент стану справ у Великобританії, що виражається у таких поняттях як порушення священних законів (*breach of sacred Laws*), ідолопоклонство (*Idolatry*), втрата церквою її авторитету (*Gospel is trod down and hath no right*), вкорінення чужої віри (*Pope had hope to find Rome here again*) тощо. Як бачимо, старий світ є грішним та занедбаним, а формування нової нації передбачає втілення всіх надій.

Однак, незважаючи на такий розрив між старим та новим, визначальними є такі слова: «*Then let's join heads and hands for your relief*». Використана автором *let* - конструкція зосереджує увагу читача на заклику до співпраці та порозумінні між двома світами, що виражається і у метонімічному використанні лексем *heads* (обмін досвідом та знанням) та *hands* (взаємодопомога при створенні нового суспільства). Про спорідненість Старої та Нової Англії свідчить і сама назва вірша (*Dialogue between Old England and New England*), адже ідея діалогу між такими антонімічними поняттями як старе (*Old*) та нове (*New*) передбачає їх взаєморозуміння, особливо якщо вони позначають єдину Англію (*England*). Таким чином, незважаючи на внутрішнє протиставлення Старого та Нового Світів, автор наголошує на їх спільному походженні, а, відповідно, і на спільних культурі та цінностях.

2. *Мотив прославлення минулого країни.* В американському поетичному дискурсі XVII ст. топонім *New England* використовується для возвеличення історичного та культурного минулого американської нації. Прикладом цього служать віршовані твори А. Бредстріт та В. Бредфорда. Так, у своєму вірші «*A word to New England*» В. Бредфорд звертається до цієї теми шляхом протиставлення минулого та теперішнього:

*Oh New England, thou canst not boast;
Thy former glory thou hast lost.
When Hooker, Winthrop, Cotton died,
And many precious ones beside,
Thy beauty then it did decay,
And still doth languish more away.
Love, truth, goodness, mercy and grace-
Wealth and the world have took their place.
Thy open sins none can them hide:
Fraud, drunkenness, whoredom and pride...*

Як бачимо, цей твір представляє опозицію таких традиційних цінностей минулого як любов (*love*), правда (*truth*), добро (*goodness*), милосердя, прощення (*mercy and grace*) та сучасних гріхів: гроші (*wealth*), обман (*fraud*), пияцтво (*drunkenness*), розпуста (*whoredom*) та гординя (*pride*). Ця ідея проявляється і у вірші «*Of Boston In New England*», в рамках якого, однак, відсутня чітка опозиція між минулим як часом розквіту та теперішнім як станом занепаду американського суспільства:

*Oh Boston, though thou now art grown
To be a great and wealthy town,*

Yet I have seen thee a *void place*,
Shrubs and bushes covering thy face.
No houses then in thee there were,
Nor such as gold and silk did wear.
No drunkenness was then in thee,
Nor such excess as now we see.

Так, на мовному рівні взаємозв'язок між минулим та теперішнім Бостона виражається у протиставленні таких словосполучень як *great and wealthy town* та *void place* за допомогою протиставного сполучника *yet*. Автор також звертається до метафоричного опису минулого міста з метою підкреслити ідейний зміст твору: *Shrubs and bushes covering thy face*. Проте наступні рядки вірша, в яких поет використовує прийом синтаксичного паралелізму, спростовують думку про сучасність як час втілених сподівань американського суспільства шляхом використання таких лексем для опису теперішнього як *gold and silk, drunkenness, such excess*. Отже, мотив прославлення минулого Америки виражається як на рівні його безпосереднього опису, так і критикою сучасного стану справ у суспільстві шляхом звернення до таких понять як матеріальне багатство (*wealth, houses, gold and silk*), обман та зрада (*fraud*), пияцтво та розпуста (*drunkenness, whoredom*), гордість (*pride*) тощо.

Крім того, зазначені вірші В. Бредфорда є яскравим прикладом того, що американський поетичний дискурс XVII ст. характеризується частим зверненням авторів при розкритті історичної теми до видатних персоналій своєї країни, які сприяли духовному та матеріальному процвітанню американської нації. Це, зокрема, Р. Хукер (*Hooker*), один із основоположників англійської богословської думки, М. Коттон (*Cotton*), американський проповідник, медик, письменник та памфлетист, який здійснив вплив на формування американської політичної традиції. Крім того, у своєму вірші «Of Boston In New England» автор згадує Джона Вінтропа, який був однією з провідних фігур XVIIст., оскільки заснував Колонію Массачусетської Затоки, а також ввів поняття «Місто на горі» («*City upon a hill*»), що визначило шлях розвитку пуританської спільноти та значною мірою вплинуло на формування її уряду, законів, устрою та громадянського порядку; Артура Вілсона та Нортон, відомих письменників та драматургів XVII ст.: «*A Winthrop once in thee was known, / Who unto thee was as a crown... / Yet faithful Wilson still remains, / And learned Norton doth take pains*». Отже, на мовному рівні мотив звернення до минулого американської нації виражається у використанні власних назв та імен, які супроводжуються такими означеннями як *faithful, learned*, які оприявлюють ставлення автора до цих персоналій. Знаковим також є і власне вибір означень, у яких закодовані одні з базових цінностей американської спільноти того часу, - *faith* (вірність інтересам суспільства) та *learning* (знання та прагнення до їх отримання).

3. *Мотив релігійності*. Як відомо, пуританське суспільство намагалось реформувати своє існування та життя кожного окремого індивіда шляхом очищення церков від пережитків римо-католицьких вчень, що були поширеними в Англії у середині XVI ст. Так, основою пуританства було бажання трансформувати суспільство шляхом ототожнення Божої волі з бажаннями кожного окремого індивіда. Таке розуміння Бога вплинуло на систему освіти, інститут шлюбу та державне управління [3: 3]. Таким чином, пуритани створили «царство Бога», гегемонну релігійну культуру. Саме тому американський по-

етичний дискурс XVII ст. характеризується частим зверненням до релігійних мотивів. Визначальними у цьому контексті є такі слова (W. Bradford «A Word To New England»):

Who seek God's honor to maintain,
That true religion may remain.
These do invite, and sweetly call,
Each to other, and say to all;
Repent, amend, and turn to God,
That we may prevent his sharp rod.
Yet time thou hast; improve it well,
That *God's presence may with ye dwell.*

У зазначеному уривку автор використовує імперативну конструкцію, що підкреслює елемент настанови, та змальовує шлях звернення до Бога за допомогою таких слів як *repent, amend, turn to*, що у своєму поєднанні вибудовують модель навернення у християнську віру. В.Бредфрод створює образ Бога як сили, що здатна карати за невірні вчинки (*his sharp rod*), але чия присутність в той же час забезпечує людину від всього поганого. Окрім того, лінгвістичний аналіз американських віршованих творів XVII ст. яскраво демонструє, що захоплення пуритан духовними медитаціями, акцентування уваги на історичності, записи подорожей, щоденників та наукових спостереженнях призвело до утворення простого стилю письма, майже позбавленого метафоричності, алегоричності образів та мовної гри [4: 128].

4. Тісно пов'язаним з мотивом прославлення минулого та релігійності є *мотив свободи*, яскравим прикладом чого є уривок вірша «Of Boston In New England»:

We then drunk *freely* of thy spring,
Without paying of anything.
We lodged *freely*, where we would.
All things were *free*, and *nothing sold.*
And they that did thee first begin
Had hearts as *free*, and as willing,
Their poor friends for to entertain,
And never looked at sordid gain...

Як бачимо, повтор автором лексеми *free* звертає увагу читача на базові цінності тогочасного американського суспільства, до яких належали свобода, чесність та правдивість, дружба та взаємодопомога. Варто звернути увагу і на той факт, що в рамках зазначеного контексту мотив свободи реалізується в декількох вимірах: матеріальна свобода, внутрішня свобода, свобода вибору та свобода дій.

5. *Мотив багатства та процвітання американської нації*. Концептуалізація топоніму *New England* здійснюється також шляхом звернення до теми економічного процвітання нації. Знаковим у цьому випадку є вірш В. Моррела «Poem on New England». Розглянемо його уривок:

Feare not poore muse, 'cause first to sing her fame,
That's yet scarce known, unless by map or name;
A grand-childe to earth's paradize is borne,
Well lim'd, well nerv'd, faire, riche, sweete, yet forlorne
...

All ore that maine the *vernant trees* abound,
 Where *cedar, cypres, spruce, and beech* are found.
Ash, oake, and wal-nut, pines, and juniper;
The hazel, palme, and hundred more are there.
 Ther's *grasse and hearbs contenting man and beast,*
 On which both *deare, and beares, and wolves do feast.*
Foxes both gray and blacke (though black I never
 Beheld) with *muscats, lynces, otter, bever,*
 With many other which I here omit,
 Fit for to *warme us, and to feede us fit.*
 The *fowles* that in those bays and harbours feede,
 Though in their seasons they *doe* else-where breede,
Are swans and geese, herne, phesants, duck and crane,
Culvers and divers all along the maine:
The turtle, eagle, partridge, and the quail,
Knot, plover, pigeons, which doe never faile,
 Till sommer's heate commands them to retire,
 And winter's cold begets their old desire...

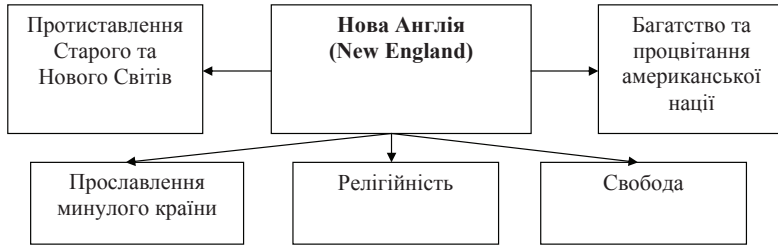
На початку твору автор звертається до використання лексеми *paradise*, зміст якої посилюється такими означеннями як *faire, riche, sweete* тощо. Подальші рядки вірша спрямовані на розгортання ідеї матеріального багатства Америки, що сама по собі є раєм на землі. Так, В. Моррел вдається до безпосереднього перелічення всіх благ американської землі, зокрема флори та фауни (*cedar, cypres, spruce, oake, wal-nut, pines, muscats, lynces, otter, bever, the turtle, eagle, partridge* тощо). Цей прийом наближує читача до створеної автором картини світу та сприяє її глибшому розумінню, оскільки у цьому випадку вона представлена на фізично-матеріальному рівні та не передбачає звернення до духовного виміру існування. Взагалі, у поетичному дискурсі перелічення виконує довідкову функцію, адже список сам по собі є джерелом упорядкованої інформації про ті чи інші явища дійсності. Однак, у цьому випадку перелічення є не просто вираженням певного значення, а відіграє важливу роль у його створенні та структуруванні [5: 10]. Це зумовлено поетичним імпульсом автора оспівувати зазначені у творі назви предметів з метою привернення уваги до поняття, яке вони позначають. Так, В. Моррел звертається до прийому перелічення для того, щоб прославити природні багатства Америки, закодувавши таким чином на вербальному рівні історичну та географічну інформацію про свою землю, адже у XVII ст., час «чистого письма», деталізоване перелічення тих чи інших явищ було одним із засобів досягнення ефекту правдоподібності, основоположного з огляду на культурно-ціннісні засади американського пуританського суспільства.

Отже, аналіз американських поетичних віршованих творів XVII ст. показав, що концептуалізація топоніму *New England* здійснюється на рівні звернення авторів до тем, представлених у таблиці.

У своїй сукупності окреслені мотиви, закріплені та реалізовані в рамках використаних автором лінгвістичних засобів, розгортають перед читачем картину світу американського суспільства XVII ст., оскільки є її складовими, що, в свою чергу, представляють окремі аспекти світобачення англомовної пуританської спільноти. На мовному рівні

концептуалізація зазначених мотивів здійснюється шляхом використання автором таких тропів та мовних фігур як метафори, зокрема персоніфікації, метонімії, а також прийомів синтаксичного паралелізму та повторів. Важливе місце посідає також прийом перелічення, оскільки використовується для упорядкування та структуривання зображуваних автором явищ з метою точного відтворення дійсності.

Таблиця № 1

ЛІТЕРАТУРА

1. Телия В. Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты / В. Н. Телия. – М.: Школа «Языки русской культуры», 1996. – 288с.
2. Fillmore J. Charles. Frame Semantics and the Nature of Language [Електронний ресурс] / CharlesJ.Fillmore. – Режим доступу: www.scholar.google.com.ua/scholar_url.
3. Bremer F. J. Puritanism: a very short introduction / F. J. Bremer. – Oxford University Press, 2009. – 122 p.
4. Ruland R. From Puritanism to Postmodernism: a History of American Literature / R. Ruland. – Taylor and Francis, 1991. – 381 p.
5. Belknap R.E. The list: The Uses and Pleasures of Cataloguing / R.E.Belknap. – Yale University Press, 2004. – 252 p.